

חודש אלול (א)

א.

בתוך כללות הבריאה עם יעוד חדש. והוא ע"ד דאיתא בכתבי האריז"ל (בכוונות ר"ה), שבכל שנה ושנה הכל חוזר לקדמותו כמו שהיה בבריאת העולם עם כל ענין הדורמיטא והנסירה. ומבואר עפ"ז מה שכ' הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג), כשם ששוקלין עוונותיו של אדם בשעת מיתתו כמ"כ שוקלין בכל שנה, ולכאורה מיותר הדמיון כשם ששוקלין בשעת מיתתו וכו', ולא היה צ"ל אלא ששוקלין עוונותיו בכל שנה, אלא קמ"ל דכמו בעת מיתתו שכבר נגמר עת יעודו ותפקידו בעולמו, מעין המשקל הזה הוא בכל שנה, שהיא יחידה בפני עצמה, והשנה הקודמת כבר נגמרה, ומתחילה מציאות חדשה עם תפקידים חדשים.

ומרומז הענין בפסוק שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו', יש שערים שונים, כל יום מחיי האדם הוא בחי' שער המתייחס ליומו, וכל ראש חודש הוא בחי' שער, ויש עוד השער הגדול בר"ה השער של כל השנה. ענין שער היינו מקום התבוננות לאן הוא נכנס ולשם מה נכנס. וזה התפקיד בר"ה שהוא זמן לחשוב חשבוננו של עולם, אשר החשבון הזה בעיקרו איננו על העבר כי אם על העתיד, איך יכנס בזה השער. וע"ד דאיתא בתולדות יעקב יוסף (פר' תצא) בפ' מאחז"ל ג' ספרים נפתחים בר"ה, צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים, רשעים גמורים וכו', דהיינו שנפתחין הספרים לפני כל אדם שיכתוב עצמו בעתידו, שאם מקבל עליו מעתה להיות צדיק נכתב בנוגע לעתיד בין צדיקים גמורים, ואם ח"ו להיפך שחושב להיות כרשעים גמורים שרוצה למלא תאוותיו וכו' הריהו נכתב בספרן של רשעים רח"ל. וע"ז נאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, להעמיד את האדם על יעודו ותפקידו.

וענין ההתחדשות שצריך בכל שנה יש לבאר ע"ד העבודה. דכמו במלחמה חזינן שגם אם יש למחנה אחד הרבה נשק אך הוא נשק מיושן, ולמחנה השני יש סוגי נשק יותר מתוחכם ויותר חדיש, א"כ

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון וגו', ופ' חז"ל (ב"ב פת): ע"כ יאמרו המושלים אלו המושלים ביצרים, בואו חשבון, בואו ונחשב חשבוננו של עולם וכו'. הביאור בזה שיש חשבון פרטי מכל מיני פרטים שיציה"ר מפתה בהם את האדם, אם במדות, אם בתאוות רעות ואם בסתם יצרים אפלים, ויש חשבוננו של עולם, חשבון שמקיף את כל מהות עולמו, שהרי כל אדם בפני עצמו הוא עולם קטן, ויש להתבונן האם ממלא הוא את יעודו ותפקידו בעולמו. והחשבון הזה יכולים לעשותו רק אלו המושלים ביצרים, כי אלה שאינם מושלים ביצרים, א"כ משוחדים הם מהיצרים והתאוות עד שאינם מסוגלים למצות עומק החשבון לאמיתו, ורק אלו שמושלים ביצרים רואים את הדברים לאמיתם.

והזמן גרמא, הימים הנוראים, לחשב חשבוננו של עולם בכל היקפו. כי כל שנה בפני עצמה היא יחידה נפרדת בתוך הבריאה הכללית, וכמו דאיתא ביסוה"ע (ח"ד פ"א או"ד) וביותר הרחיב הדיבור מזה בכתביו, שאם אמנם כל יום מששת ימי בראשית עד עתה הוא התחדשות ויש בו תיקונים מיוחדים, הרי במיוחד בכל שנה יש התחדשות רוחנית חדשה, בהתחדשות מדה חדשה שנאצלת ומתפשטת בבי"ע, והכל ע"י האדם שהוא בבחי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. והנה בתורת אבות (פר' ויצא) מקשה, דהא אנן קיי"ל בר"ה נידון העולם, ולמה אנו מתפללין אקצירי ומריעי בכל יום, כמאן דאמר אדם נידון בכל יום, עיי"ש מה שתי' בנועם אמריו. וע"פ האמור יתכן לפרש, כי מה שנוגע לכל נפש בחשבון הפרט ההתחדשות היא בכל יום, וכאומרים אדם נידון בכל יום, אבל ההתחדשות הנוגעת לכללות העולם היא בכל שנה, כלשון חז"ל בר"ה העולם נידון, והוא הן במה שנוגע לכללות העולם, והן לכללות חשבוננו של העולם קטן האדם. והעולה מכל זה שבכל שנה יש התחדשות יחידה ומיוחדת

שוב אין ערך כלל לנשק המיושן. כמ"כ במלחמת היצר, שיצרו של אדם מתגבר ומתחדש, לא מספיק הנשק הישן משנים עברו, ובכל שנה צריך למצוא את הדרך והנתיב המתאימים ללבו וליצריו המחודשים, ויש לחפש דרכים ועצות איך למצוא את הנשק המחודש.

ב.

והנה איתא בתורת אבות (עניני אלול), שעיקר העבודה בר"ה הוא לאמלוכי לקוב"ה על כל אבר ואבר דיליה, אבל כל שאר עניני התיקונים והתשובה זמנם עוד קודם בחודש אלול. חזינן מהא דכל עניני התשובה וחשבון הנפש והתיקונים המה רק הכנה לתכלית של הימים הקדושים, היינו לאמלוכי קוב"ה, שהוא עיקר העבודה בראש השנה, ע"ד שפירש הרס"ג באחד מטעמי התקיעות שהם כעין הכרות המלוכה המחודשת בר"ה. והוא ע"פ המבואר שבכל שנה יש התחדשות כללית בכל הבריאה כמו בראשית ברא, וע"כ אנו צריכים להמליך מחדש את הבורא ית"ש על עולמו של השנה החדשה. וע"כ מיד בהתחדש עלינו השנה אנו מכריזים לה' הארץ ומלואה תכל ויושבי בה וכו', ואח"כ מכריזים מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב וגו', ושוב אומרים שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד וגו'. הפירוש של הכרזה זאת, כי לה' הארץ ומלואה וגו' וגם בכל הארציות והחומריות של הבריאה יש אלקותו ית', ואין נפרד ממנו, כי אין עוד מלבדו ממש. אכן הבעיה הניצבת בפנינו בני אנוש היא מי יעלה בהר ה'. האדם המגושם והקרוץ מחומר העב, איך יעלה ויתרומם להר ה', איך יתקרב ויתדבק אליו ית"ש עד שיוכל להמליך אותו על כל אבר ואבר דיליה. ומדמה אותו דהמע"ה לאיש העולה בהר גבוה מן ההרים הגבוהים שבעולם, אשר מה רבו האנשים המנסים לעלות לראש פיסגתו, אך מחמת הסופות וסערות השלגים, אין בהם די כח להתזיק מעמד וחוזרים על עקבותיהם, ורק יחידי סגולה גבורי כח מסוגלים להתגבר על

הסבל הגופני בתנאים הקשים מתוך חירוף נפש בפועל, והם הזוכים לשם גבורה ותהלת עולם. והנה כדי להשיג מדרגה זו נדרשים מן האדם בעיקר ב' תנאים. א' החלטה נחושה שיהיה מה שיהיה הוא יתגבר ויעלה, עד כי מוכן אפילו להקריב את גופו למען המטרה הזאת. ב' וודאות ואמונה חזקה כי בסופו של דבר אם יתגבר ויתאמץ יהיה הנצחון הסופי לצדו, כי הוא בהישג ידו ודאי. אך כל זמן שבלבו פנימה מפקפק אם יש לו סיכוי להצליח לא יוכל להתגבר על הגוף והחומר.

ואומרו נקי כפים ובר לבב וגו', מרמז על זיכוך כלי המעשה שהם בחי' ידים, ובר לבב הוא זיכוך ההרגשים והתשוקות, אשר אם יזדכך בהם אז יוכל לעלות בהר ה' להתקרב ולהתדבק אליו ית"ש, כי אז שוב לא ימשוך אותו החומר הגס חזרה לרדת מטה מטה, ויוכל להמליך קוב"ה על כל אבריו מכלי המעשה עד רגשי לבבו. יתירה מזו היא הבחי' המרומזת בלשון חז"ל (תענית יא:): קדוש שוכן בקרבו, וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, שנהיה מעון להשראת השכינה, שזו מדרגה עליונה יתירה בהמלכת קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה עד כי קדוש שוכן בקרבו ומלוא כל הארץ כבודו.

וזה שאומר הכ' שאו שערים ראשיכם וגו', כדאיתא בדברי שמואל, שאו ש'ערים ר'אשיכם ו'הנשאו פ'תחי עולם ר"ת שופר. ע"י השופר בר"ה מרים ומנשא את שערי הראש, ואת פתחי עולם המה פתחי הלב ההרגשים והתשוקות, וע"י שמטהר דעותיו והרגשיו זוכה שיבוא מלך הכבוד בתוך אבריו, בבחי' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, וזוהי קבלת מלכות שמים שלמה, שממליך קוב"ה על מוחו לבו ואבריו.

ג.

והנה ענין לאמלוכי קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה, דהיינו שלא ישאר בו אף אבר שאין הוא

לבא בעי, שהלב יהיה לב יהודי לאהבתו יראתו ודביקותו ית', ורק אז יכול לאמלוכי לקוב"ה על כל אבר ואבר דיליה.

ואם יחשוב חשבוננו של עולמו ע"פ האמור ביסודי התורה והמצוות, מה נורא הוא החשבון, שגם אם שוקד על התורה ומדקדק במצוות בכל מיני חומרות, הרי אם אמנותו אינה שלמה וטהורה, ואהבתו ית'ש יראתו ודביקותו בה' אינן כראוי, או שמדותיו אינם טהורות אינו רחום ואינו חנון וכו', הרי אין לו כל בסיס של יהדות ואנה הוא בא, והרי הוא כמי שיש לו אברים שלמים וחזקים אך יש לו מום בלבו וכל רגע חייו בסכנה. אם אינו עוסק במצוות אלו, בחשבו כי רק מצוות מעשיות עליו לקיים, הרי חסר לו כל יסוד התורה והמצוות, ואם ימליך קוב"ה על כל אבריו חוץ מלבו הרי העיקר חסר מן הספר.

ד.

והנה כבר ביארנו דשלימות היהדות תליא באמלוכי קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה, וההתחלה היא מחובת הלבבות, לפי שאין המדובר רק בקיום המעשי של כללות המצוות, אלא בשלימות איש יהודי שיהיה שלם בתכלית עד שיוכל לברך שלא עשני גוי, דהיינו שלא יהיה בקרבו אף שמץ של חלק שעודנו בחי' גוי, ושלא גייר אבר זה. כיוצא בזה כשמברך שלא עשני עבד, צריך לבדוק את עצמו אם אין בקרבו שמץ של עבדות שמשועבד למשהו זולתו ית'ש, ושלא יהיה עבד לעבדים. כי מי שעוד לא השיג בחי' שלימות בחירות שלו, שאינו משועבד לאף אחד חוץ מהקב"ה, הרי אפילו אם ירויח הון תועפות אינו שלו, דמה שקנה עבד קנה רבו. והמושג הזה שייך גם ברוחניות שהסט"א יונקת מתורתו ועבודתו.

וכמ"כ מקיף ענין שלימות היהדות עוד הרבה ענינים, כגון שצריך להיות לו תכונות הנפש של איש יהודי, כמאמרם ז"ל (יבמות עט.) רחמנים

יהודי באותו אבר ח"ו, הלא היא תכלית כל התורה והמצוות שעל ידם האיש מישראל מגיע לשלימות ביהדות. ולצורך זה ניתנו לישראל תרי"ג המצוות עשין ולאין, כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים, שע"י כל מצוה מטהר אבר אחד השייך לזו המצוה, ואז הוא יהודי מושלם שלא נותר בו אף אבר שאינו יהודי באבר זה ח"ו. דכמו במובן הגופני, אם יש באדם אבר אחד רקוב הסכנה היא לכל הגוף, שהרקבון ח"ו לא יתפשט בכולו, כמ"כ במובן הרוחני. היהדות דורשת שלימות מראשו ועד קף רגלו.

והקובעות ביותר בענין זה הנה המצוות הראשונות ע"פ הסדר שמנאן הרמב"ם בספר המצוות, אלו המצוות התלויות בלב שאינן מצוות מעשיות, כגון מצות האמונה בה' שהוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות והוא בורא ומנהיג, ומצות אהבת ה' עם כל הפירושים שיש באהבת ה', וכמ"ש הרמב"ם (פ"י מהל' תשובה) בפירוש אהבת ה' שצריך להיות כמו חולה חולי אהבה אליו ית', ומצות יראת ה' שכוללת ההתחלה מיראה פשוטה דאית דין ואית דיין ועד יראת הרוממות בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכולהו עלמין, וכן הלאה כמו שמונה והולך שם המצוה לעבדו כמ"ד ועבדתם את ה'א וכו', שמלבד הציווי הכללי שבזה לעבדו ית'ש נכלל כאן הציווי להתפלל אליו ית', כלשון הספרי עבודה שבלב זו תפלה. אח"כ לדבקה בו שהוא הציווי על דביקות בה', ונכלל בו גם מה שאמרו חז"ל הדבק בחכמים ובתלמידיהם, שעל ידי דביקות בת"ח יבוא לדביקות בה', ואח"כ מצות והלכת בדרכיו שהוא הציווי על טהרת המדות, מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום, ואח"כ מצות קידוש ה' שיהיה תמיד מוכן למסור נפשו לה' ויתקדש שם שמים על ידו. כל המצוות האלו הם חובות הלבבות, ומדברי הרמב"ם שהעמידן בראש משמע שיסוד התורה והמצוות הוא ראשית כל מצוות הללו המטהרות לכו ומדותיו של איש יהודי. ובספר החינוך כתב שמצוות הללו הם חיוב תמידי שלא יפסקו מהאדם אפילו רגע אחד בכל ימיו. ואם תרי"ג מצוות הנה כנגד תרי"ג אבריו של איש יהודי, הרי ראשית כל רחמנא